

Programma Publiek en Bestuur 2020-2021

Draagvlak voor en inzicht in stedelijk water

Versie 25-5-2020

Opgesteld door

Rob Hermans en Hugo Gastkemper

Voorwoord

Voor u ligt het programma van Stichting RIONED over haar activiteiten voor het algemene publiek en voor bestuurders. Het programma geeft invulling aan de statutaire taak om de maatschappelijke belangstelling voor stedelijk waterbeheer te bevorderen en beschrijft de belangenbehartiging.

De titel 'Draagvlak voor en inzicht in stedelijk water' drukt het belang en het doel van de inzet van Stichting RIONED uit.

Het programma benoemt de basisactiviteiten die Stichting RIONED op dit moment en geeft waar relevant ook aan hoe de publiekscommunicatie zich in de loop van de jaren heeft ontwikkeld.

Stichting RIONED wil doorgaan met de basisactiviteiten zoals beschreven in dit programma en de flexibele inzet continueren en zo in bepaalde mate haar mogelijkheden en middelen laten meebewegen met de behoeften aan en kansen voor activiteiten voor publiek en bestuur.

Stichting RIONED weegt daarbij ook de inzet over de verschillende programma's tegen elkaar af. Het programma staat het voorstel om de behoefte aan een nieuwe monitor gemeentelijke watertaken te onderzoeken.

Ook de omgeving van Stichting RIONED en de samenwerking met andere organisaties komen aan de orde.

De activiteiten voor (toekomstige) professionals vindt u in drie andere programma's: bundeling en verspreiding van kennis, kennisontwikkeling en data & informatie.

1. Gerichtheid op bestuurders en publiek is statutaire opgave

Stichting RIONED is in 1986 opgericht uit zorg voor gebrek aan aandacht voor de instandhouding van de riolering. Het eerste doel in de statuten luidt daarom: *het bevorderen van de toename van de noodzakelijke maatschappelijke belangstelling voor de buitenriolering*. Het verzamelen, verspreiden en vergroten van kennis volgt als tweede doel en het derde doel is het fungeren als informatiebron.

Dit programma richt zich op het bevorderen van de maatschappelijke belangstelling. Stichting RIONED richt zich vanuit dit programma op drie doelgroepen: publiek, politiek en pers.

Voor bestuurders vindt Stichting RIONED het vooral belangrijk dat zij inzicht krijgen in de keuzes en de gevolgen die zij (al dan niet bewust) maken. Daarbij wil RIONED niet zo zeer vertellen wat zij zouden moeten doen. RIONED vertrouwt erop dat als bestuurders inzicht hebben zij zorgdragen voor het functioneren van de voorzieningen voor de inzameling en verwerking van de verschillende waterstromen op de korte en lange termijn. Uiteraard blijft RIONED aandacht vragen voor relevante ontwikkelingen.

Voor de gebruikers van de riolering vindt RIONED het belangrijk dat zij weten hoe zij 'het riool' moeten gebruiken en dat er draagvlak blijft voor de investeringen, zowel financieel als wat betreft overlast. Aansluitend daarop is het ook belangrijk dat mensen inzicht hebben in wat het riool wel en niet kan (hevige buien) en wat zij zelf kunnen bijdragen aan het verminderen van wateroverlast, hittestress en droogte.

De pers is op twee manieren van wezenlijk belang. Ten eerste informeert Stichting RIONED zelf de algemene en vakpers, bijv. door persberichten en RIONEDnieuws. Ten tweede fungeert zij als vraagbaak. Het snel en goed ingaan op vragen van de pers is een topprioriteit. Een ruime helft van de antwoorden leidt niet tot zichtbaarheid van Stichting RIONED in de media, maar bestaat uit het geven van achtergrondinformatie en/of doorverwijzen naar andere bronnen.

2. Stichting RIONED zorgt voor basisinformatie

De rol van RIONED bij het communiceren met gebruikers en bestuurders is ten eerste het beschikbaar stellen van basiskennis over de doelen van het stedelijk waterbeheer, de maatschappelijke inbedding, het functioneren en de toestand van de voorzieningen en de keuzeruimte in het nemen van maatregelen. Zo bevordert Stichting RIONED de maatschappelijke belangstelling voor het omgaan met regen-, afval- en grondwater.

Basisactiviteiten voor bestuurders

RIONED geeft inzicht in de relevante aspecten op het gebied van stedelijk water, zoals klimaat, omgaan met investeringen of de rol van burgers in het waterbeheer. Deze inhoudelijke kennis actualiseert zij jaarlijks. De verspreiding vindt plaats via:

- www.rioolenraad.nl (website speciaal voor raadsleden en bestuurders);
- Factsheets (korte informatie op papier of pdf die rechtstreeks of via professionals bestuurders kunnen informeren).
- Aanwezigheid op het jaarlijkse VNG-congres (aanspreekpunt)
- Na verkiezingen schrijven we raadsgriffies aan om hen te wijzen op rioolenraad.nl.

Basisactiviteiten voor publiek

RIONED geeft antwoord op relevante vragen zoals wat in het riool mag, hoe je verstoppingen oplost, regenwater in de tuin opgevangen kan worden of waarom je rioolheffing betaald. Deze informatie verspreiden wij via:

- De site speciaal voor het publiek: www.riool.info. Door uitgebreide informatie op riool.info kan de informatie op gemeentelijke sites beperkter blijven omdat zij doorverwijzen. Ook kunnen zij teksten en illustraties (uit site, folders of beeldenbank) als basis gebruiken. Hiervan wordt goed gebruik gemaakt.
- Publieksvragen-antwoord-service via Milieu Centraal.
- Diverse folders (Waarom zijn putdeksels rond?, themafolders over wie wat met water doet, hoe je rioolproblemen voorkomt en oplost, je regenwater in de tuin kunt gebruiken en over klimaat en hevige neerslag)
- Publiekscampagne 'Niet in het riool' in samenwerking met 'Ons Water', na een start met energie en veel publiciteit houdt RIONED nu vooral het materiaal en een helpdesk voor professionals in stand.
- Beeldenbank met foto's en illustraties (ter ondersteuning van de communicatie door professionals)

Basisactiviteiten voor de pers

Het snel en adequaat te woord staan van de pers is topprioriteit. De verantwoordelijkheid voor perscontacten en eerste woordvoering ligt bij de directeur. Meerdere personen hebben ervaring met woordvoering voor lokale, regionale en landelijke media.

Bij actualiteiten weet de pers RIONED vaak te vinden. Op dat moment laten we uit de handen vallen wat nodig is om zo snel mogelijk op vragen in te spelen. De perscontacten geven veel positieve reacties op onze aanpak. Wij hebben locaties voor mogelijke opnames achter de hand.

Sociale media

Stichting RIONED gebruikt de sociale media als volgt:

- LinkedIn: belangrijk kanaal naar de vakwereld voor informatie en discussie.
- YouTube: Brede verzameling filmpjes zoals animaties voor publiek, beroepensfilmpjes, filmpjes van bijeenkomsten, animaties voor de professional. Gericht op al onze doelgroepen: professional, publiek en bestuur. We onderzoeken op dit moment hoe we de verschillende doelgroepen optimaal kunnen bedienen.
- Twitter: informatie over producten, komende bijeenkomsten en actualiteiten van onszelf en collega-organisaties voor vakwereld, bestuurders en media.
- Facebook: vooral voor het brede publiek. Beperkte inzet en nog beperkter bereik en effect.

3. Belangenbehartiging

Stichting RIONED komt op voor het belang van een goed stedelijk waterbeheer en voor het tegemoetkomen aan maatschappelijke behoeften die het stedelijk waterbeheer vervult. Van oudsher zijn dat (volks) gezondheid, droge voeten en milieubescherming. In de loop van de tijd zijn daar aanpassing aan klimaatverandering, circulariteit en gebruik van de ondergrondse ruimte bijgekomen.

Stichting RIONED brengt het belang van stedelijk waterbeheer naar voren bij het publiek, bij bestuurders van gemeenten en waterschappen en op nationaal niveau. Stichting RIONED is een kennisorganisatie. De inhoud van het vakgebied is dan ook de invalshoek voor de belangenbehartiging. Klassieke belangenbehartigingsorganisaties, zoals VNG, Unie van Waterschappen en brancheorganisaties, werken vanuit institutionele belangen. Door intensieve afstemming en samenwerking blijken beide benaderingen goed samen te gaan.

Belangenbehartiging in de zin van beleidsbeïnvloeding doet Stichting RIONED meestal reactief, d.w.z. volgend in de beleidsagenda op nationaal niveau. Stichting RIONED streeft ernaar om alle relevante beleidsdossiers te volgen en waar nodig via ambtelijk contact input te geven. In enkele gevallen wil Stichting RIONED de agenda zelf beïnvloeden. Voorbeelden hiervan zijn de Visie Klimaatverandering, hevige buien en riolering en het tegengaan van doorspoelen van vochtige doekjes.

Wat wel en niet

Bij de belangbehartiging hanteert Stichting RIONED de volgende uitgangspunten:

- vanuit de vakinhoud
- op feiten en deskundigheid gebaseerd
- gericht op kwaliteitsbevordering van het stedelijk waterbeheer
- gericht op het gedeelde belang van de sector stedelijk waterbeheer.

Daarbij is zij gebonden aan de volgende grenzen:

- institutionele belangen van overheden en bedrijfstukken
- individuele belangen van overheden en bedrijven.

Vormen van informatie

Belangenbehartiging kan variëren van het aandragen van uitsluitend feiten tot het uitdragen van een standpunt. We maken onderscheid in de volgende typen informatie aan publiek, politiek en pers:

- duiding van het feitelijk functioneren van het stedelijk waterbeheer
- inzicht geven in de feitelijke toestand van het stedelijk waterbeheer
- aanreiken van overwegingen bij het maken van keuzes in doelen en maatregelen
- aanreiken van gegevens, inzichten, ervaringen en overwegingen bij het maken van nieuw beleid of regelgeving
- aanreiken van nieuwe kennis
- visies en standpunten.

Organisatie binnen Stichting RIONED

De belangenbehartiging valt rechtstreeks onder het bestuur. Formele standpunten en visies worden door het bestuur vastgesteld. In beginsel is de taakverdeling dat de voorzitter Stichting RIONED vertegenwoordigt in bestuurlijke overleggen. In ambtelijke overleggen is de directeur de vertegenwoordiger of een medewerker van Stichting RIONED in nauwe samenspraak met de directeur.

De belangenbehartiging steunt op inbreng vanuit de geledingen van begunstigers. Met gemeenten is dit geïnstitutionaliseerd in de participatie in het Gemeentelijk Waternetwerk, Gemeentelijk Netwerk Klimaatadaptatie). Medewerkers van Stichting RIONED nemen deel aan de bijeenkomsten van RIOWAT, het overleg van de accountmanagers voor gemeenten bij waterschappen. Daarnaast participeert RIONED regelmatig in projectmatige werkgroepen. Tenminste jaarlijks overlegt de directeur met de afdeling Rioleringsbeheer van de Vereniging Afvalbedrijven en het expertnetwerk Riolering van NLIingenieurs.

Vertegenwoordigingen

Stichting RIONED is structureel vertegenwoordigt door voorzitter en directeur in de bestuurlijke subcommissie Klimaat en water van de VNG. De directeur is lid van Stuurgroep DRAB, het ambtelijk overleg van I&W, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven op gebied van stedelijk waterbeheer. Incidenteel is er lidmaatschap van werkgroepen en begeleidingscommissies. Voorts wordt ingegaan op uitnodigingen voor workshops e.d. in kader van beleidsvoorbereiding.

Waar nodig en mogelijk vindt afstemming plaats met verwante kennisorganisaties, waaronder STOWA, CROW, Stadswerk, GPKL (Gemeentelijk Platform Kabels en Leidingen), COB (Centrum Ondergronds Bouwen). Hierbij speelt mee dat per organisatie de mate van ruimte en inzet op belangenbehartiging verschilt.

4. Evolutie

De activiteiten op gebied van publiek, politiek en pers zijn sinds 2000 geëvolueerd, waarbij steeds is gestreefd om te voldoen aan de behoeften van de vakwereld. Het belang van zichtbaarheid naar publiek en bestuur is niet veranderd; wel de boodschappen en intensiteit. Variërend van werking en onderhoud van de riolering, gebruik, verantwoording van prestaties en kosten tot regenwatervriendelijke tuinen en omgaan met extreem weer.

Uitgangspunt: ondersteuning van de informatieverstopping door de begunstigers

De activiteiten van Stichting RIONED zijn in de eerste plaats gericht op het ondersteunen van de begunstigers in hun publieksinformatie, d.w.z. de feitelijke verspreiding van folders, websites, campagnes etc. gebeurt door de begunstigers. Enkele activiteiten van Stichting RIONED zijn (ook) rechtstreeks aan de doelgroep gericht, zoals de publiekssite www.riool.info en de website voor raadsleden en algemene bestuurders van waterschappen www.rioolenraad.nl. Meer over de basisactiviteiten vindt u in hoofdstuk 2.

Brede publiek

In het begin van het millennium bestond bewonersinformatie van gemeenten en waterschappen goeddeels uit informatie over (weg)werkzaamheden en technisch functioneren van de riolering. In 2000 wilde de vakwereld meer informatieverstopping aan het publiek en maakte Stichting RIONED een publieksfolder waarin voor het eerst de toegevoegde waarde van de riolering voor de samenleving centraal staat.

Daarna volgde een publiekstentoonstelling die jarenlang getoerd heeft langs gemeentehuizen, waterschapkantoren en andere locaties binnen Nederland. De tentoonstelling is overgedragen aan het Watermuseum.

Een door de sector zeer gekoesterde wens was een publiekscampagne op tv en radio over de riolering. De brede campagne Nederland leeft met Water bood de gelegenheid een landelijke mediacampagne te voeren via tv, radio, billboards. Alleen al via RIONED zijn bijna 2 miljoen folders flyers en posters het land in gegaan.

Een tweede landelijke campagne is Niet in het riool gericht op goed rioolgebruik. Deze loopt nog, zij het met beperkte kracht.

Waar mogelijk combineert Stichting RIONED haar eigen kracht en mogelijkheden met die van anderen. Milieu Centraal zorgt voor beantwoording van vragen van individuele personen. Het belang van water in de tuin is vele jaren uitgedragen in samenwerking met het tv-programma Robs Grote Tuinverbouwing.

Bestuurders

Voor bestuurders heeft RIONED een speciale website (www.rioolenraad.nl), informatiebladen en staat zij op het VNG-congres (zie hoofdstuk 2). Na elke verkiezing voor gemeenteraden, resp. waterschapsbesturen ontvingen de leden een informatiepakket. Nu krijgen zij via de raadsgriffie een verwijzing naar rioolenraad.nl.

Scholieren

Stichting RIONED geeft bijzondere aandacht aan scholieren en studenten. Voor de basisschool is een lespakket beschikbaar dat al tweeduizend keer is besteld.

Een speciaal deel op de publiekssite ondersteunt leerlingen bij het maken van opdrachten en werkstukken. Ook de campagne 'Niet in het riool' heeft een lespakket. Het deel [Een boeiende baan](#) geeft informatie over beroepen en opleidingen.

Aankomende professionals (studenten)

Stichting RIONED beschouwt studenten als aankomende professionals. Voor studenten heeft RIONED, naast alle informatie voor de professional (waaronder de Kennisbank) speciale producten zoals practica, lesmateriaal en Down the Drain, een dag om kennis te maken met stedelijk waterbeheer. Deze activiteiten vallen binnen het programma Bundeling en verspreiding van kennis.

Monitor gemeentelijke watertaken

Een bijzondere vorm van informatieverschaffing en belangenbehartiging vormen de gegevens over de aanwezige rioleringsvoorzieningen, de instandhouding, het voldoen aan eisen en wensen vanuit milieu, klimaat of technologische ontwikkelingen en de beschikbare mensen en middelen. In de jaren negentig begon dit met Riool in Cijfers en heeft zich via de Benchmark Rioleringsontwikkeling ontwikkeld tot de Monitor Gemeentelijke Watertaken. Deze monitor verantwoordt aan de samenleving de inspanningen van de gemeenten om de rioleringsopbouw op peil te houden, hevige regen te verwerken en de waterkwaliteit te bevorderen. Ook kijkt de monitor naar de ontwikkelingen en uitdagingen voor de komende jaren.

5 Voornemens

Basisactiviteiten

Stichting RIONED handhaaft de huidige inzet op de basisactiviteiten voor publiek en bestuurders.

Met de basisactiviteiten faciliteert RIONED met name de organisaties in hun communicatie. Stichting RIONED ontvangt vanuit de achterban geen urgente signalen voor extra activiteiten.

Flexibiliteit

Stichting RIONED speelt in op actualiteit en ad hoc-behoeften door flexibele inzet van bestaande menskracht en budget. Dit kan in beperkte mate en gaat soms ten koste van prioriteiten, met name van het programma Kennisbundeling en -verspreiding, hetgeen bijvoorbeeld is gebleken bij het inspelen op corona.

Monitor Gemeentelijke watertaken

Nadat in negen jaar driemaal de benchmark riolering is uitgevoerd, was de conclusie dat een landelijke uitvraag naar de toestand van het stedelijk waterbeheer weer zinvol is als het gemeentelijke veld van bestuurders en professionals behoefte heeft aan actuele gegevens.

Het uitvoeren van een monitor vergt 1 mensjaar bureaucapaciteit en ongeveer 400.000 uitbestedingskosten. Dit is niet beschikbaar in het reguliere budget van Stichting RIONED. De laatste Monitor gemeentelijke watertaken verscheen in 2016. In 2021 of 2022 zal Stichting RIONED in de bestuurlijke en ambtelijke gremia de behoefte aan een nieuwe monitor stellen inclusief de bereidheid om de middelen hiervoor ter beschikking te stellen.